Overzicht materiaal voor onderwijs 2026

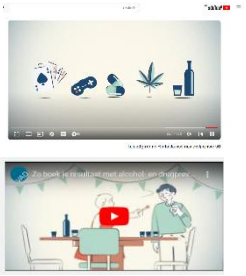
Een alcohol- en drugbeleid op school

Preventie binnen het onderwijs wordt vaak intuïtief gezien als het verschaffen van leerlingen met kennis, attitudes en vaardigheden. Maar een eenmalige actie of les heeft slechts een beperkt effect. Zo is gezondheidseducatie op school enkel effectief als het ingebed is in een breder geheel van verschillende lessen rond middelengebruik voor leerlingen. Daarbij is alcohol- en drugpreventie op school pas effectief als je je richt op een integrale aanpak. Daarin denk je bijvoorbeeld ook na over welke regels je opstelt over alcohol, illegale drugs, gamen en gokken, over hoe je als school gaat reageren op incidenten of hoe je leerlingen gaat ondersteunen die problemen hebben met middelengebruik of wiens mama of papa drinkt.

Het antwoord op al deze vragen ligt in een voortdurende en systematische aanpak: een Drugbeleid op School (DOS). Een secundaire school die zo'n beleid hanteert, kan anticiperen op toekomstige problemen met middelengebruik en de gevolgen daarvan. Het biedt richtlijnen, draagt bij aan een gezonde schoolomgeving en zorgt ervoor dat het hele onderwijsteam op één lijn zit. Ook in het lager onderwijs kan je vertrekken vanuit de integrale blik op alcohol- en drugpreventie, binnen het brede geheel van gezondheidsbevordering.

Schema: de vier pijlers van een alcohol- en drugbeleid (VAD)

Deze video toont de vier pijlers waaruit zo'n beleid bestaat.

Om aan alcohol- en drugpreventie te doen op een manier die zoveel mogelijk effect heeft, is je aanpak van belang. In dit filmpje ontdek je wat de ingrediënten zijn die een succes maken van preventie in jouw organisatie.

VAD ontwikkelde praktische tools voor het uitwerken van een alcohol- en drugbeleid op maat van het onderwijs.

- Drugbeleid op school - Gids voor de coach. Hoe gaat een secundaire school best om met alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gokken en problematisch gamen? Een Drugbeleid op School (DOS) biedt het antwoord. Deze gids biedt handvatten om een drugbeleid op maat van jouw school op te stellen. Ook beschikbaar voor centra DBSO en centra Deeltijds Beroep secundair Onderwijs. Scholen kunnen beroep doen op de regionale CGG-preventiewerkers tabak, alcohol en drugs voor het uitwerken of herwerken van een DOS.

- Wil je graag een inzicht krijgen in het middelengebruik van je leerlingen (in het secundair onderwijs) en tips krijgen over het beleidsmatig werken op school? Dan kan je school meedoen aan de VAD-leerlingenbevraging. Na deelname ontvang je een schoolrapport op maat. Op deze manier kan je gerichte acties ondernemen. Bij het ontwikkelen of bijsturen van een alcohol- en drugbeleid op school is deelname een absolute meerwaarde. Om zicht te krijgen op het gebruik van de Vlaamse leerling, kan je een kijkje nemen in het syntheserapport van de VAD-leerlingenbevraging.
- Ook een lagere school kan inspiratie opdoen in het draaiboek DOS. Verder is de uitwerking van een beleid in het lager onderwijs iets minder uitgebreid en meer dan op regels en procedures, gefocust op voorbeeldgedrag van leerkrachten (en ouders) en op omgevingsinterventies die bijdragen aan het algemene welbevinden van de leerlingen als beschermende factor tegen risicogedrag. Hier lees je specifieke info over alcohol- en drugpreventie in het lager onderwijs.

Onderstaande materialen kunnen ingezet worden om binnen het alcohol- en drugbeleid invulling te geven aan de vier pijlers:

Pijler afspraken en regels

- Op zoek naar juridische achtergrondinformatie? Deze vind je in de 'Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs op school (nieuwe versie 2020)'.

Pijler educatie

Naar begeleiders (intermediairs)

Voor **vorming** rond kan je terecht bij de regionale CGG-preventiewerkers tabak, alcohol en drugs.

VAD biedt heel wat **vormingen, webinars, train-de-trainers** aan voor wie zich wil verdiepen in bepaalde thema's. Check data en locaties van dit aanbod.

Daarnaast kan je ook aan de slag met een reeks **gratis online cursussen en trainings**, die bestaan uit filmpjes en interactieve oefeningen die je zo vanachter je bureau kan volgen. Check het online cursusaanbod.

- Met de leerlijn verslavingspreventie ontdek je gemakkelijk waarrond je best werkt als je les wil geven over omgaan met alcohol, tabak, gokken, illegale drugs of gamen. In de leerlijn vind je per leeftijdsgroep rond welke middelen je best werkt tijdens preventieve lessen, projectdagen, … Je vindt er ook terug welke aanpakken het best werken en welke net niet, aan de hand van do's-and-don'ts. De leerlijn legt bovendien de link met de eind-termen, en geeft inspiratie om die te bereiken.
- Op school, als leerlingenbegeleider of in het CLB word je soms geconfronteerd met een aantal moeilijke vragen inzake de alcohol- en drugthematiek. Bijvoorbeeld: is het een goed idee om rond lachgas te werken? Welke plaats kent productinformatie in het geheel van educatie? In deze visieteksten biedt VAD verheldering.
- Alles voor de setting onderwijs vind je hier: www.vad.be/onderwijs

Naar jongeren

Educatieve pakketten/spelmateriaal

- Nognito. (10-14 jaar) Een verzamelbundel van zes interactieve en speelse gespreksmethodieken over alcohol, voor de derde graad lager en eerste graad secundair onderwijs. Maak Nognito mee bekend adhv de bekendmakingsflyer.

- Vlucht naar Avatar – (10-12 jaar). Lessenpakket over gezond gamen, met activerende werkvormen, zoals hoekenwerk, een digitaal bordspel, rollen-spelen, leerlingenbundels, …

- Play – Verantwoord gamen en vrijetijdsbesteding. Een educatief pakket over gamen voor jongen (12-14 jaar) met een online spelbord en werkblaadjes.

- Samen op stap. Dit lespakket doet jongeren (16-18 jaar) nadenken over manieren om verantwoord om te gaan met alcohol tijdens de 100 dagen en het uitgaan in het algemeen.

- Friends & fun! Over veilig uitgaan en middelengebruik. Een educatief pakket voor jongeren (15 tot 18+) die risicovol drinken of drugs gebruiken.

- You bet! Een educatief pakket over gokken voor 14-18-jarigen.

- CRUSH – Werken met jongeren rond relaties, alcohol en cannabis. Dit pakket (incl. animatiefilmpjes) leert jongeren (15-18 jaar) verantwoordelijk omgaan met alcohol en cannabis, met respect voor zichzelf en anderen.

- Rock Zero. Een pakket waarmee jongeren (14-16 jaar) spelenderwijs nadenken over hun eigen alcoholgebruik en dat van hun klasgenoten.

- Maat in de Shit. Een educatief pakket om met jongeren (14-16 jaar) te werken rond cannabisgebruik. De invalshoek ‘vriendschap en relaties’ maakt de brug naar een bredere aanpak, gericht op het ondersteunen van sociale en persoonlijke normen en vaardigheden.

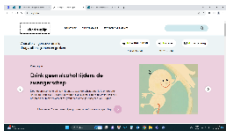

- Over de Grens is een spelmethodiek over tabak, alcohol, illegale drugs, gokken en gamen, ontwikkeld op maat van jonge asielzoekers en vluchtelingen tussen 12 en 20 jaar. De methodiek is bruikbaar in OKAN-klassen.

Online

- Website De Druglijn. Op de website van De Druglijn vind je contactmogelijkheden, productinfo, advies voor gebruikers en hun omgeving, kennistests, zelftests en zelfhulp. Om de website bekend te maken is er informatief promomateriaal.

Folders

- Drink, drank, dronk. Informatiebrochure over alcohol voor jongeren (16-18 jaar).

- Wat je moet weten over alcohol. Brochure over alcohol, op maat van personen die hun informatie in eenvoudige taal willen.

- Wat je moet weten over hasj en wiet. Brochure over cannabis, op maat van personen die hun informatie in eenvoudige taal willen.

- Wat je moet weten over gamen. Brochure over gamen, op maat van personen die hun informatie in eenvoudige taal willen.

- Wat je moet weten over gokken. Brochure over gokken, op maat van personen die hun informatie in eenvoudige taal willen.

- Wat je moet weten over psychoactieve medicatie. Brochure over psychoactieve medicatie, op maat van personen die hun informatie in eenvoudige taal willen.

Naar ouders

- Wil je een interactief infomoment organiseren voor ouders van tieners (10-15 jaar) over alcohol, tabak, illegale drugs of gamen? Organiseer dan een ouderavond 'Als Kleine Kinderen Groot Worden'. In groep worden op een interactieve manier opvoedingsvragen besproken aan de hand van filmpjes en oefeningen. De sessie wordt begeleid door een preventiewerker en/of opvoedingsondersteuner.

- **Zie verder in fiche overzicht materiaal ouders (nog in productie)**

Pijler zorg en begeleiding

- Het kan zijn dat een leerling tijdens een gesprek vertrouwelijke informatie deelt. Hoe je hiermee omgaat lees je in de factsheet 'Omgaan met vertrouwelijke informatie'.

- Praten over middelengebruik, gamen en gokken. Inspiratiebox voor jeugdhulpverleners. Deze inspiratiebox ondersteunt jeugdhulpverleners die met jongeren willen praten over middelengebruik, gamen en gokken. Deze inspiratiebox is beschikbaar als een interactieve pdf.

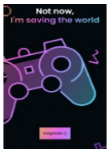
- Alle ondersteunende materialen voor leerlingenbegeleiding en CLB vind je hier.

- Bij De Druglijn (druglijn.be) kan iedereen terecht met vragen over drank, drugs, pillen, gamen en gokken. Je kan De Druglijn bekendmaken bij de leerlingen, voor informatie, advies of een luisterend oor. De Druglijn is bereikbaar via telefoon (078 15 10 20), e-mail en chat.

de druglijn

- In de doorverwijsgids staan de contactgegevens van het lokale vroeginterventie- en hulpverleningsaanbod, indien het nodig is om een leerling door te verwijzen naar gespecialiseerde hulp.

Methodieken

- Game(L)over. Online vroeginterventietool waarmee jongeren die risicovol gamen (en hun ouders) kunnen stilstaan bij de plaats die gamen inneemt in hun leven. Maak Game(L)over mee bekend advh de bekendmakingsflyer of de drie bekendmakingsvideo's.

- Iedereen drinkt, iedereen blowt? (idib.vad.be). In gesprek gaan met jongeren over alcohol of cannabis, ongeacht of je een vermoeden hebt van gebruik, op basis van de sociale norm.

- BackPAC. Interventie obv persoonlijkheidstypes bij jongeren waarvan je weet dat ze alcohol of cannabis gebruiken, maar die dit nog niet problematisch doen.

- SEM-J. Online vragenlijst die je een indicatie geeft van de ernst van gebruik en de nood aan doorverwijzing.

- Voor BuSo: Mijn cliënt en middelengebruik: begeleidingslijn & inspiratiebox om te gebruiken bij mensen met een beperking.

- GRIP. Een online tool op druglijn.be voor kinderen van ouders met een afhankelijkheidsprobleem.

Folders

- Als je ouder drinkt (-14). Infoboekje voor jongeren (-14 jaar) van ouders met een alcoholprobleem. Met concrete tips, doe-opdrachten en antwoorden op vaak gestelde vragen.

- Als je ouder drinkt (+14). Infoboekje voor jongeren (14-18 jaar) van ouders met een alcoholprobleem. Met concrete tips, doe-opdrachten en antwoorden op vaak gestelde vragen.

- Als je ouder drugs gebruikt. Infoboekje voor jongeren (14-18 jaar) van ouders met een drugprobleem. Met concrete tips, doe-opdrachten en antwoorden op vaak gestelde vragen.

Pijler omgevingsinterventie

- Een drugbeleid op school - hoofdstuk 9.In deze handleiding voor het uitwerken van een alcohol- en drugbeleid vind je voorbeelden om invulling te geven aan omgevingsinterventies.
- Inspiratietool omgevingsinterventies - online tool waar je via de zoekfilter op maat van de setting onderwijs op zoek kan gaan naar concreet toepasbare omgevingsinterventies.
- De kracht van omgevingsinterventies – document dat meer inzicht geeft in omgevingsgerichte preventie en het belang en de impact van omgevingsinterventies toelicht.

Al dit materiaal is te **bestellen** en/of te downloaden via vad.be/catalogus.

Voor **advies en consult, vorming en coaching bij het uitwerken van een alcohol- en drugbeleid** kan je terecht bij de **regionale CGG-preventiewerkers tabak, alcohol en drugs.**

Voor meer **informatie over de materialen of ondersteuning** kan je terecht bij **Gezondheidsmakers en Gezond in Brussel.**

Op **Preventiemethodieken.be** vind je ondersteunende materialen en methodieken over andere gezondheidsthema's.

Contacteer **De Druglijn** voor **alle vragen over drank, drugs, pillen, gamen en gokken**. Voor **informatie, een eerste advies of voor adressen voor hulp en preventie**. Anoniem, zonder taboe en zonder oordeel. Bel 078 15 10 20 Maandag tot vrijdag, van 10u tot 20u. (niet op feestdagen) Mail of chat op www.druglijn.be Je ontvangt steeds een antwoord op maat.

Colofon:

Contactpersonen: Hanna Peeters en Ellen Coghe
Lay-out: VAD
V.U.: H. Peuskens, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel - ©2026
T 02 423 03 33 | vad@vad.be | www.vad.be
VAD, Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs
Ondernemingsnummer: 0424.327.587.
RPR Brussel